

«Хомустан»
аалдашкыны

«Торгалыг» совхозтун «Хомустан» агитбригадасы болууну чык программасы-биле «Кызыл туңг» совхозтун ажил-шичлерине барган болуп аалдап чоразан. «Хомустан» совхозта комсомол комитетинин секретары Г. Давын-оол, кезде Кылтуура бажынын директору А. Чамбал-оол олар уурткан. Оон составында 15 кижи кирип турар. Оларнын ишинде Бугу-зиелиндик улусчу чогаалдык фестивалынын лауреады В. Донгантун куусалды-биле «Дарыт өңүктү» болгаш «Тыва кыска» деп ырларын чон улуг сонуургал-биле адынаан. Анын сыгытчы Гера Кууларны ирүкчүлөрү ше-наме каш-даа катап чалааннар.

Агитбригаданың бот-ты-вынгар артистери С. Чамбалан, Б. Сокам, М. Нечил-оол, Б. Чымыбак, К. Дагба, А. Нуулар, С. Кок-оол оларнын куусеткен но-мерлерин салгыылар со-нуургааннар.

Д. ООРЖАН,
Вевр району.

Сонуургааннар

Кызыл районун «Ха-дың» агитбригадасы кезде ишчилерин куусеткен аал-чыгы. Чокта чаа «Шамба-лыг» совхозтун ажил-ши-члеринге чаартыган про-граммалык концерт-биле аалдап чоразан. Агитбрига-даның кежигуну, СЭНП рай-комунун пропаганда болгаш агитация кидизинин эрге-лекчиинин оралачыны Ок-тябрь Кыргысевич Швинт-оол чаа Конституциянын төлөвиленин дугайында лекцияны кылып чоразан. Ол Красноречье хоорайга бо-луп эртен Конституция тө-лөвиленин чугалажыры-нын семинарынга чугалааш-кан айтырылган аайы-биле «Киминин эргелери» деп лекцияны-биле ситенчилер-ге, хой кыргыздамын ажилчыларга болгаш со-вхозтун агитаторларынга та-ныштырылганы кылган.

«Хадынның» бот-ты-вын-гар артистери Г. Студени-кованык, О. Шулууну, М. Кочерованы, Н. Ондарын болгаш А. Тучинин ба-ралгалдыларын ирүкчүлөр сонуургал көргенир.

Бистин иорр.

Чаа өөредилге чылынга уткуштур
БЕЛЕТКЕЛ ДООСТУП ТУРАР

1977—1978 өөредилге чылы удаас азелээр. Шко-лаларнын экинтери ажытынып, баштайгы кичилээр эзелээр. Бо хүннерде чер-черде белетил ажилдары калбарып, уруглар-нын өөрениринге бугу-ле чүүлдер таарымчалык болгаш дээш эзелээр аяс ажилдарны кылып чоуткан. Чаа өөредилге чы-лынга белетил канчаар чоруп турарынын дугайында бистин корреспондентинин телефон дамчыштыр алган мезазерин моон аазаанда ларладыс.

М. П. Гуркина, Таңдынң районо амылдачысы:

— Чаа өөредилге чылынга школаларны хынап, хулуп алды комсомолун амылы бо чылы кайда-даа өрте эзелер турар. Августтун бештен эге-лер ук комиссия ажилдап тур-бар болган районун тус-тус школаларында барып, хынап чоруп турар. Балганын орту-мак школанын чаа өөредил-ге чылынга белетилеки өкө демдек-биле хулуп алган. Ко-жазында Владимировка шко-лазын белетилеки ортумак бол-ган. Чедир көрдүмгөн чүүл-ден ам-даа бар.

Хову-Аксылын, Элегестин школаларын хулуп алдыры-биле ук комиссия чоруткан. Ук школаларын чаа өөредил-ге чылынга белетилеки бер-гей эвес. Бо ажилдар-биле чаа өөредилге чылынга белетилеки ам-даа удамчылап турар.

Районун школаларында чаа өөредилге чылында ажил-дары-биле анык балкылар база кээп эзелээр. Чурттуң төр областарында келген кадрларын база хулуп ап тур-бис.

А. Б. Саая, Тес-Хем районо-нун инспектору:

— Районун школаларында чаа өөредилге чылынга белет-кек дооступ турар. Комисия школаларын хулуп ап эгелер берген. Ак-Эрик ортумак шко-лазы (директору Т. Баяндай) белеткеди эки чоруткан бол-гаш шагда-ла доокан. Сама-галдай ортумак школазы (ди-ректору С. Оюн) белеткек ажилдарын дооступ турар. Чыр-газанын ортумак школазы (ди-ректору Н. Тараачи) бүтү ажилдарын шагда-ла доокан-да болза, олата системазы-нын (школа шаптында) септе-гезин септеге-туугу чыстогу ам-даа удамчылап турар. Ра-йонун өске школаларынын бе-леткек база доозулган.

Бо хүннерде голдуунда шко-ла шаптында кылар ажил-дарын четчээрди арткаан. Олар иши, камур-дан сөөр-түлгези өрткен чыла болзага ниятизи-биле багай эвес. Ич-чала-даа ам-даа кылар ажил-дар бар. Чаа өөредилге чы-лынга белеткек чедимче чок чүүл—биология болгаш химия башкыларынын чедимшией ту-рары. Республиканын Чыры-мышкын министрствозу бис-ке математика башкыларын чо-рутуп берген. Химия, биология башкылары ам-даа чедимше болгаш бистин дилэвие бо хүнге чедир хандыртышмаан.

Районун школа наалын четпезин уругтай албан челе-рин кышка белеткери доо-зулган.

«Мелевдене»
АВГУСТ 12-ДЕ

МОСКВАДАН	10.00 — Медзалар.	10.10 — Эртенги гимнастика.	10.30 — «Ойнап, ырлап тур бис».	11.45 — «Башпы». Уран-чөгө филм.	12.25 — «Салакчылары». «Ада-лары болгаш уругтары» деп бүлүктен документалдык телефильм.
КЫЗЫЛДАН	13.00 — «Ташы тургулары». Документалдык теле-фильм.	14.10 — 16.55 — Чапсар.	МОСКВАДАН	16.55 — Уругтарга филм.	«Кенка болган оон өнүктеринин дугайында чугаалар. Хой сериялык уран-чөгө телефильм. 3-кү серия.
	18.45 — «Орус чугаа».	19.00 — «Гуча чүтүк-биле ал-дарлыгы».	19.10 — «Обаяние»		

студиянын концерт аа-мы. 30.00 — Медзалар
КЫЗЫЛДАН
20.10 — «Тывалын медээлеме». Информастык програм-ма.
20.30 — «Чезакот». Даскыды-га.
20.55 — Телемедээмер.
21.10 — «Улуг Октябрьнын 60 чылынга төлөтүгү жу-жур». Дамчыдылга.
21.40 — Чарлалдар.

МОСКВАДАН
21.45 — «СССР Ковестудияны-нын төлөвиленин чу-галалык тур бис». СССР-нин юстиция ми-нистри В. И. Тереболов-тун чугааы.
22.00 — «Бистин намдарыме. 1962 чыл».
23.00 — «Уес». Информастык программа.
23.30 — «Артлотос». Эстрада программаы.
00.45 — 01.30 — «Олимпиада-80».

САЙГАКТАР

Дембелээгандан тускай уш-нак самодет Акшала бис-тед экспедицияны туралаанын чымында ховуа кээп майын бар ортепкеде чоуткан. Бис аяаа коңчул дүргөн чүдүрүш-көш, Тургай хемияны шыназы —Бармын чүчө жукудуп ор-бис. Бистин сорууларымы —сайгактарын төрүдү дөш чыгачан черип дилеп тывары, оларнын чап тоддерин шын-дээр, демдектери. Оларнын чымында төрүдү чери бил-динтер, ыңчалда-даа олар тө-рүдү черип солуп турар. Би-чаштап чымында оларнын чаа черип дилээр ужурга та-варакыр. Тургай хемияны ун-дургап улук ора, адыр-бы-дыр хой-ле копка орутарын нөрдүвүс, олар каттыжын-даа, чарып чоруй-даа барган бо-лугаар. Оон сайгактарын бо-луктарын көрүп калдысмы. Сай-гактар бир беауучу амыкоч чоруп. Эмчекок икс сайгак-тар солугу чүчө коңчул бар чорутура, а чамдыктары — дордан төрүдү деп барганлары доктаай берген.

Бидыг амыкоч чорудуп ту-ра сайгактарын амыкочун хойчу билди алдыр. Май 4-тен май 20-ге чедир массалык оодаашкын үргүтүлээр. Оол-дары шору өзүп кээрге, сай-гактар чер-чери-биле чатты-лып алган, солугу чүчө шим-чеп чоруп каар.

Август болгаш сентябрда муруну чүчө чымып эзелээр, а ноябрь-декабрда кыштаар эки куруг черлеринче чокчу-лар кээр.

Сайгак дээрге эрте-бурунту сүт чөмшүг динг амытан. Суулап, шим мыйытаргы, ону чамдык уусу антилопа-даа дийир, ол шим эвес. Херек ырында сайгак өшкү унаа-лып. Чүчө эр сайгак мыйы-тык боор. Оон мыйыны кыдат медиянда ак кылдыр керет-деп турган. Сайгак бажын сулудуу балдырышат, ма-наар. Бир шакта 60—78 кило-метрли эртер.

СПОРТ · СПОРТ · СПОРТ ·

СОСТАВ ШЫРЫАК

Чаа адарынын талаамы-биле ууустар ар-азынын маргылдааныга киреип Россия Федерациянын командазынын тренери РСФСР-нин алдарык тренери Алекаев Паавон Бородай-биле бистин корреспон-дентиве учурашкан, команданын еста-вын сонуургал айтырган.

— Кызыла эртер ууустар ар-азынын маргылдааныга киреип РСФСР-нин шил-декек командазынын кежигүнерини мергежалык болуп, арга-дуржуламы улуг. Делегей черегин ийн спорт мастери бар, оскелери СССР-нин спорт мастери. Моон алдыга естава шырак—ден таныш-тырды.

Делегей черегин спорт мастери, СССР-нин шилдекек командазынын кежигү-нери Людмила Шикота, спорт мастери Татьяна Макаженик, Юрий Вершинин Иркутск-тен келгенер. Оларнын илгилден Шко-ламы олапалар демедеген боуп. Ууустар ар-азынын болгаш чурт шитин маргы-

агаар

Бөгүн республикага бүргөн азыр, чамдык черлерге чак-чап динмирээр. Хаттын дүргө-ш секундда 5—10 метр че-

Редатор В. С. ШАРВАНИ.

КИНО

АВГУСТ 12-ДЕ

«НАЙРАЛ»: Чаа мульт-фильмдер 10.00, «Чугаа чангыс дун» 11.50, 13.40, 15.30, 17.20, 21.50, «Боум хулунер мен» 19.10 шактарда.

«ШОНЕР»: «Джек кайган-чык чүүлдер чуртунаа» 10.00, 13.40, «Сергей Лазо» 11.50, 15.30, «Сен—меню мен—сен» 17.20, 19.10, 21.00 шактарда.

«ВОСТОК»: «Өбүлүтенин ба-йырталымын хуну» 15.00, 16.50, 18.40, 20.30 шактарда.

«КАА-ХЕМ»: «Вероника» 10.00, «Дунуң карагында» (2 сериялык) 13.00, 17.30, 20.00 шактарда.

ЧАНГЫ КИНОТЕАТРА: «Мээн адым кезуң» (2, 3 се-риялык) 14.00, 17.00, 20.00 шактарда.

ЧАРЛАЛДАР

Самолеттарга 5 болгаш оон хой кижиниң белүү-биле чору-дарынын чагыларын 1977 чылдың август 15-тен эгелеп чугу бугу маршрутка бугу бөлүктү ап чорудурун өртзенин 50 хууу хемчээлдиг магадыла аванымы киргенде хулуп алмын Кызыл ээргөртү бугу организацияларга, булдуру-ге, албан черлеринге диндамып тур. Магадыла аванымы кирбес болза чыгыны хулуп албас. Магадылап чыгтык слудунаан эки тура-биле айтаалама, организациялардан тыртары болза:

— 7 хонунтан орай, ыңчала-даа ужурадыга чедир 3 хонунтан эвээш эвээш—чедер дэн чөинге чедир бугу мар-шрутка сөөртүгө дээш төлээр ужурулгү түнүң 10 хууу;

— 3 хонунтан орайтаанда—чедер дэн чөинге чедир бугу маршрутк сөөртүгө дээш төлээр ужурулгү түнүң 50 хууу.

ХОЛ ИЗИН БУТ ЧАНДЫР БАСБАС

Бистин социалык Төрөн чүрүвүста хамааты кижиниң чургаралы Владимир Ма-ковский чуртуула-даа ма-кылы-дыр, чуртуула-даа аял-ле дөр дөн бижээл. Шынык амыт түрүндө совет хамааты-лары Улуг Октябрьдын алды-дыг 60 чылды күш-адымды чедимшилер-биле утуугу дээш, Совет Конституцияны та төлөвиленин чүдүртүгүн деткинишкен, шудургу, белик нөрдүрүшкүнүг ажилдап турар.

Шак мыйыг маламы ам-дыралда ажилдап, чурттан тур-ар ак сеткилдиг кижилерин ар-азында чамдык амыл кал-ды, чарычым, бир-бир хор-адангы, хонудангы-даа кичи-дерини барын билишседем.

Идыг мыйыг кижилерин чангыс кичини эл көрзөмөн. Ону документ баугар Тажы Түдүшев Чореве дээр. Оон наалын чаа-ла дөртен хар амыт чоруп, ам-даа күш-шыл-ды үзүндө, туралаа калды-даа ажилды ылдын шыдар өрте болгай. Боллар-сактыр чүвези чок, эр чангыс кичи бе дээр, 3 оолдуг, 1 кыстыг кичи.

Бистин Коммунист пар-тиясы, Совет таламы ады-бе бурдунге уруг-дарымын кедр үенин төлөтүп тургузуучулар кылдыр нара чамдык чангыштырмын, күш-адымды чангыштырмын, эртем-билетти кичилер кылдыр өстүрерин хулундурар, олардан хун бү-рүдө чеген база дуулап турар болгай.

Илчангы Чоревенин амы-дыралы-биле доңузу-биле та-ныштырамын. Ол амык чыдылар Улуг-Хем району-нун Ары-Узунге об-ло бил-ден, ийнеге амыктыг чүвэ

Ындыглар аравыска турбазын

Ындыглар аравыска турбазын

Ары-Узунге амыдырар, чуртуулар ат-нууру чок алар-гыт, Тадым районунче көжөр учурга таварышкан. Чореве-лер Тадымга барган. Тока ады-кык совхозка кирип, бир голду хой хулуп алганыр. Ийн-үй ай четпейн чораш-ла, Чореве улуг оолдарын элтерин ал-ган, хой казарамы дээш совхоз алдырттар мунулаан, чиди турар аларган. Кертик Дыр-тыковна бичи отгу-биле чүгө ийнээр, чадыг хой каларар, мчаар учурга таварып тур-гулаан.

«Туттурундаа оор эвес» деп чөвөн чугаа бар. 1974 чылда Чоревенин ийн улуг отгу аял-дан, эер-чүтөн, мал-магал оор-дан турган туттургалар. Ил-чангы Тадымнын улус сузу учур отгу Чореве Викторду 3 чылда, илчангы 17 харын турган Чореве Михаилди 2 чылда хосталганын казып шиткен.

Ол оолдардан буге уруг Чо-ревеларга илчангыда 15 хар-дыг бичи уруг турган-ла, балык ишти, илдик-хем оор-лазы, туттурган. Тадым райо-нун улус суду Чореве Лариса-ны 2 чылда хосталганын казып шиткен.

Шак мыйыг чоругуна учу-рун Кертик Дыртыковна ашпадан чарып, хеймер огу-луп элөткөн, Улуг-Хемде кырган невини амыктыг ча-нып келген. Чоревени, «кокай-га хой калдысмы» дээр иш-чыл, ажилдап хостан. Оон хулуп алганы 400 хойдан ил амык баш четпес болган. Ону Тажы Чореве төлээр учурга таварышкан.

Бир чыл өрткенде Чореве Ары-Узунге бо юсту хонуп келген. Ол төрөдерины ийн-чонуп, тоап чоруп турган. Ол мичан чоруп турар, орту

Тыва АССР-нин Садыг министрствозу соодуга болгаш садыг-технологтүг дериникинин талаамы-биле слесарларын курстарга хулуп ап турар. Новосибирск хоорайга 6 ай хуу-саалы өөренир.

Кичилдер 1977 чылдың сентябрь 5-те эзелээр. Касса аппараттарын талаамы-биле слесарларын база хулуп ап турар. Разан хоорайга 3 ай хуу-саалы өөренир.

Кичилдер 1977 чылдың ноябрь 10-да эзелээр.

18 хардан өрү наалын, 3—10 класс эртенги кижилерин хулуп алды. Өөренип турган үеинде айла 100 рубль хемчээлдиг стипендияны төлөп бер.

Бедир черинин адрен: Октябрь куумчугу 29, Садыгын-нин кадрлар кидизин, № 12 кабинет. Тел. 2-36-22.

Тыва республиканын тулд мастерлеринин шко-лазы 1977—78 өөредилге чылында сургуулар ху-лээп алырын чарлап тур.

Өөрениринин хуу-сааы 1 чыл. Кичилдер 1977 чылдың октябрь 1-де эзелээр. Школа-ны дооканнарга туугу талаамы-биле мастер атты тыпыр бол-гаш херечиледи бээр.

Колхозтардан, совхозтардан, колхозтар аралынын болгаш өске-даа организациялардан чоруткан, а ол ышка болу-нун хуууа куула-биле келген, 18 хардан өрү наалы-дыг 7—8 класс эртенги кижилерин өөредилгеге хулуп алды.

Киреринин экзаменери чок-ка хулуп алды. Өөредилге кижилер чоруткан организа-циялар аларга материалдык дууламчыны өргүзөрин сү-мөлөп турар.

Школа сургууларын айла 14 рубль түнүг стипендия-биле, нияти чурталга чери-биле, орун-дөжөк херексели-биле хандыра.

Кирер кижилер даразында документтеринин школа дирек-торунун алынга чорудар: өр-гүдө, автобиография, харак-теристика, эртеннин дугайында документ, кадымын дугайында шынаылга. Пас-портту болу көргүзөр.

Школанын адрен: Тыва АССР, Туран хоорай, Дружба куумчугу 13.

Тираж 16332. Чагы № 288.

СОЛУН НЕДЕЛЯДА
6 КАТАП УНЕР

Редакцияның АДРЕЗИ: ИНАКС 667 000

Кызыл, Шетиван-Кравченко кудумчуу, бажы № 3. ТЕЛЕФОННАРЫ: Редаторуру 2-24-63, редакторун оралачыларынын 2-35-24, 2-31-75, пропаганда кидизинин 2-31-75, тарымсалдык секретарынын 2-23-54, нартыгы амыдырал кидизинин 2-37-13, культура кидизинин 2-23-54, водээ ажил-агыл кидизинин 2-21-47, улустур кидизинин 2-22-64, чагаз кидизинин 2-41-27, информация база совет тургузуу кидизинин 2-20-60, корректорларын 2-27-41, бухгалтерларын 2-12-45, секретариаттын 2-23-35, солуп келбейн барганга 2-32-75 телефотче долгар.

Тыва АССР-нин Министрлер Чөвүделенин Ном үлдүрөр чер, полиграфия болгаш ном салгынын талаамы-биле эргелденин типография (Кызыл Шетиван-Кравченко кудумчуу бажы № 1).

ТС—00924